

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XXI., číslo 13

30. 6. 2024 / neprodejné

Z OBSAHU	Mučedníci z Damašku	05
	Srdce Ježíšovo nad Paříží: příběh baziliky na Montmartru	07
	Slavením svátků vyznáváme křesťanskou víru	10



Fernando Gallego: Sv. Petr a Pavel (cca. 1400)

Víme, komu jsme uvěřili

Na konci druhé světové války se vrchní římský rabín Izrael Zolli (Zoller) stává katolíkem, přijímá křestní jméno papeže Pia XII. – Eugenio – a prosí jej, aby se stal jeho kmotrem. Tak se i stane. Důvod? Sám říká: „Když jsem viděl, co vše dělá papež pro záchranu Židů, byla to poslední kapka v mém rozhodnutí přijmout křest.“ Dodnes ale mnoho katolíků vnímá papeže Pia XII. jako kontroverzního, nebo dokonce jako kolaboranta s Hitlerem, se kterým prý tiše souhlasil. Celé to potvrzují slova samotného papeže, který tehdy prorokoval: „Hříchem budoucnosti bude nevědomost – lat. *ignorantia*.“

Zatemnění rozumu je jedním z důsledků dědičného hříchu. Dalšími jsou zloba ve vůli, slabost a zlá žádostivost v citech. Protože má být ale rozum jakýmsi kormidelníkem našeho života a našich vlastností, pak postižení rozumu má dalekosáhlé důsledky. Proto je tak důležité vzdělání nejen přirozené a vědecké, ale také – a zvláště pro pokřtě-

né – vzdělání ve víře.

Dnes jsme opravdu svědky širokého rozšíření epidemie nevědomosti, jež je zaviněna těmi, co se honosí tituly, nebo dokonce vykonávají kněžskou službu a chtěli by vylepšovat víru tu na jednu, tu na druhou stranu. Nejenomže neznáme dějiny naší ani světové církve, ale za teology jsou označováni ti, kteří do hlubin teologie vůbec neprošli. Před svěcením, nebo převzetím služby v Církvi se ale skládá přísaha věrnosti učení víry.

Svatý Tomáš Akvinský ve svém úvodu do *Teologické sumy* poznamenává: „Tak jako principy hudby jsou v aritmetice a principy deskriptivy v geometrii, tak principy teologie – víry – jsou v Božím vědění a v poznání blažených.“ To, co je pak v Božím vědění, nacházíme v Božím slově ať už psaném (Bible), nebo předávaném (Tradice) nebo po staletí potvrzovaném (Učitelství Církve). Je tedy třeba pokorně činit „pokroky vzad“ a „návraty vpřed“ a znovu si rozšiřovat poznání

tak, aby se shodovalo s poznáním Božím, protože jak nám připomíná svatý Augustin: „Není-li víra myšlená, není ničím.“

Proto je dnes tak důležitá katecheze, tedy „výchova dětí, mládeže a dospělých ve víře, která v sobě zahrnuje obzvláštní výuku křesťanského učení, podávanou zpravidla plynulým a soustavným způsobem, aby je tak uvedla do plnosti křesťanského života.“ (KKC 5)

Připomeňme si dále, co ve svých prvních odstavcích uvádí současný *Katechismus katolické církve* (KKC) „Výrazem ‚katecheze‘ se velmi brzy začaly označovat veškeré snahy vyvíjené v církvi k tomu, aby získala další učedníky a aby pomáhala lidem uvěřit, že Ježíš je Syn Boží, aby tak skrze víru měli život v jeho jménu. Katecheze dále slouží církvi k tomu, aby lidi v tomto pozemském životě vychovávala a učila a tím budovala Kristovo (mystické) tělo.“ (KKC 4)

dokončení na str. 3

Turecko oficiálně mění ikonický instانبulský chrám v Chóře v mešitu

Turecký prezident Recep Tayyip Erdogan znovu otevřel ikonický byzantský chrám v Istanbulu jako mešitu, čtyři roky poté, co ho jeho vláda označila jako islámskou bohoslužebnou budovu.

Navzdory kritice od křesťanů z celého světa Turecko chrám svatého Spasitele v Chóře – známého také jako chrám Chóra a turecky Kariye – oficiálně změnilo v mešitu, poté co z instانبulské dominanty Hagia Sofia udělalo muslimský modlitební prostor.

„Kéž to přinese štěstí,“ řekl o této přeměně Erdogan během televizního přenosu z celé události.

Chrám Chóra stojí již sedmnáct set let a je slavný svými mozaikami a freskami, které zobrazují život Ježíše a Marie.

Jeho interiér se vyznačuje nejlepšími dochovanými byzantskými mozaikami a freskami, které tam zůstaly k vidění i během muslimského uctívání po většinu otomanské éry. V 16. století se z něho stala mešita.

Podobně jako v případě chrámu Hagia Sofia bude výzdoba uvnitř Chóry během



Chrám svatého Spasitele v Chóře, od 16. st. mešita. Foto: kariyecamii.com

muslimských modliteb zahalena potahy.

Chrám Chóra, zapsaný na seznamu světového dědictví UNESCO, byl v roce 1945 obnoven a poté se z něho stalo muzeum. Přeměna chrámu v mešitu – proces, který trval čtyři roky – byla odložena, protože stavba procházela další rekonstrukcí.

„Těto mešitě, ze které se stalo muze-

um, bylo věnováno renovační a restaurátorské úsilí, podporované našimi institucemi,“ řekl Erdogan. „Dnes byla z Boží milosti znovu zasvěcena modlitbě a bude vítat věřící v Konstantinopoli.“

*Clemente Lisi
Religion Unplugged
Přeložila Alena Švecová*

Katolická menšina Sahů v Etiopii čelí zániku

Po desetiletích pronásledování a eritrejských vpádů se katolická menšina v severním regionu Tigráj ocitla v pasti mezi dvěma ohni tigrájské války, která probíhala v letech 2020 až 2022. Tento konflikt po sobě zanechal mnoho mrtvých a vysídlených. Navíc Sahové přestáli krutou a násilnou okupaci eritrejského vojska. Nyní národ Sahů čelí krizi vnitřně vysídlených osob (VVO) a hladomoru, takže se ocitl na pokraji zániku.

Sahové, etnická skupina čítající zhruba 50 000 lidí, obývá převážně část etiopské oblasti Tigráj, přičemž menší skupina žije v sousední Eritreji. Mluví převážně jazykem saho, afroasijským jazykem odlišným od amharštiny, úředního jazyka federální vlády. Většina Sahů jsou katolíci, zatímco menšina se hlásí k etiopskému pravoslaví nebo k islámu. Většinou se žijí jako zemědělci. Mají jedinečnou

kulturní identitu a rodové uspořádání společnosti. V Etiopii jako hlavní náboženství převažuje etiopské pravoslaví, přičemž katolíci tvoří zhruba 1% obyvatelstva. V rámci této katolické menšiny představují Sahové ještě menší část.

V tigrájském konfliktu mezi sebou bojovaly Etiopské národní obranné síly (ENDF) etiopské vlády a ozbrojenci z Tigrájské lidové osvobozené fronty (TPLF), což byla hlavní ozbrojená skupina v oblasti. Poté, co se roku 2018 stal předsedou vlády Abiy Ahmed, mezi federální vládou a TPLF narostlo napětí. V listopadu 2020 TPLF zaútočila na etiopské vojenské základny v Tigráji a vyvolala válku. Do války na straně ENDF vstoupily také eritrejské jednotky, takže USA a další západní národy tuto válku charakterizují jako etnickou čistku proti Tigrájcům a tento názor sdílejí i katolíci

kněží v oblasti.

Když válka konečně dospěla k závěru, oblast, včetně celé své infrastruktury, byla zničena. Celkem 600 000 lidí bylo zabito, nejméně 2 miliony byly vysídleny a 2,3 milionu potřebovalo humanitární pomoc. Navíc byly obě strany obviněny z válečných zločinů, porušování lidských práv a útoků na civilisty.

Mírová dohoda byla uzavřena během příměří v listopadu 2022. Milice, které v boji s TPFL podporovaly ENDF, byly začleněny do národní armády, ve snaze zbavit místní vůdce moci a budovat jednotu kolem federální vlády. Tento krok však přinesl opačný účinek a vyvolal novou vlnu střetů. Během roku 2023 ENDF bojovala proti dvěma vlivným oblastním milicím: proti amharským oblastním speciálním jednotkám a proti Fano, které se odmítly začlenit do ENDF. Také

SLOVO KNĚZE

Milí čtenáři,

rádi bychom publikovali více textů od českých autorů, kteří by reflektovali aktuální dění v církvi a ve společnosti v souvislostech a z hlediska naukového bohatství katolické církve, abychom tak doplnili mnohdy povrchní pohledy těch, kteří se označují za konzervativní, pokrokové nebo dokonce liberální. Texty nám můžete posílat na naši e-mailovou adresu redakce@rcmonitor.cz.

Zdeňka Rybová, šéfredaktorka

Měsíc červen, měsíc zasvěcený úctě Nejsvětějšího Srdce Páně, se pomalu chýlí ke konci. V souvislosti s tím, mne zaujal článek na *fides.org* popisující událost v jedné čínské vesnici, která se udála 5. června v diecézi Handan. Místní biskup Sun Jigeng přijel do Chazhuangcun, aby v kostele zasvěcenému Nejsvětějšímu Srdci konsekroval nový oltář během mše svaté, na kterou dorazila asi stovka věřících. „Je nás málo,“ řekl biskup během homilie, „ale připravili jste nový oltář, ambon, svatostánek a také novou křtitelnicu, abychom vyjádřili naši víru a touhu vždy jednat podle vůle Pána Ježíše a podle jeho Nejsvětějšího Srdce.“ Rozhodnutí slavit slavnost Nejsvětějšího Srdce o dva dny dříve v jemu zasvěceném kostele padlo proto, aby bylo vyhověno pastoračním potřebám spojeným se začátkem sezóny zemědělské sklizně. Spolu s biskupem Josefem Sunem koncelebrovalo pět kněží. Biskup vyjádřil své dojetí nad zbožnou spiritualitou malé venkovské komunity, kde všichni na jeden den přerušili sklizeň obilí, aby se zúčastnili bohoslužby u příležitosti patronálního svátku farnosti.

Je to jen jeden příklad z mnoha, který svědčí o veliké úctě Nejsvětějšího Srdce mezi čínskými katolíky. Vždyť více než 200 kostelů a kaplí je tam zasvěceno Nejsvětějšímu Srdci a není prý katolická domácnost, ve které by chyběl jeho obraz. A mnozí laici se zasvěcují s celými rodinami Nejsvětějšímu Srdci.

Jistě i tato zbožná úcta pomáhá překonávat čínským katolíkům překážky, které si my možná ani nedokážeme představit. Určitě i nám by jistě pomohla prohloubit a oživit víru v našich rodinách i celé naší vlasti, kdybychom dokázali alespoň na okamžik přerušit své „tolik nutné a neodkladné práce“ a dokázali v myšlenkách spočinout v Srdci, které se nechalo probodnout pro celý svět.



Evermod Jan Sládek

P. Mgr. Evermod Jan Sládek, OPraem. farář farností Lomnice nad Popelkou, Libštát a Nová Ves nad Popelkou

přetrvával boj mezi ENDF a Oromskou osvobozenou armádou (OLA). V důsledku toho byl loni v srpnu vyhlášen půlroční stav nouze.

Situace v Tigraji zůstává dodnes křehká, přičemž přetrvávají jednání a obavy ohledně dlouhodobé stability oblasti. Křehký mír je udržován, ale odhaduje se, že obnova Tigrajské oblasti bude stát zhruba 20 miliard amerických dolarů. Zároveň mnozí lidé v Tigraji dosud potřebují humanitární pomoc. Šestnáct procent dětí mladších pěti let tam trpí podvýživou. Továrny a firmy byly zničeny a zhruba 200 000 lidí se ocitlo bez práce. Kolem milionu lidí zůstává vnitřně vysídlených.

Sahové byli válkou silně zasaženi, protože jejich země leží blízko hranic s Eritreou, v samém centru bojů. Během konfliktu byla tato oblast neprodyšně uzavřena, takže došlo k rozdělení rodin a nemohla se sem dostat humanitární

pomoc. Eritrejské jednotky, které oblast okupovaly, prosazovaly asimilaci vydáváním občanských průkazů, odváděním civilistů do armády a donucováním, aby přijali tigrajštinu, hlavní jazyk Eritreje. Navíc přicházely zprávy o drancování domovů Sahů a o porušování lidských práv, včetně protizákonného zabíjení, oprav a zmizení některých Sahů.

Terčem útoků byli zvláště katolíci kněží, protože většina země se hlásí k pravoslavnému křesťanství. Katolické kostely byly během války zničeny a přední katolická škola, kdysi zdroj inspirace pro učence z celé země, měla potíže obnovit své dřívější postavení, protože nebyla schopna získat kvalifikované učitele ze zahraničí.

Antonio Graceffo

Mercator

Přeložila Alena Švecová

dokončení ze str. 1

Pokud jsme přesvědčeni, že se nacházíme v obdobích krize, pak je zde rada pro kněze a biskupy: „Údobí obnovy církve jsou též význačnými dobami katecheze. Vidíme, že ve velkém období církevních otců věnují svatí biskupové katechezi důležitou část své služby. Je to doba sv. Cyrila Jeruzalémského, sv. Jana Zlatoústého, sv. Ambrože, sv. Augustina a mnoha jiných Otců, jejichž katechetická díla zůstávají příkladná.“ (KKC 8)

„Katechetická služba čerpá vždy novou sílu z koncilů. V tomto ohledu je zvláště výrazným příkladem tridentský koncil. Ve svých dekretech vyzdvihl prioritu katecheze. Stojí u kolébky Římského

katechismu, jenž je podle něho pojmenován a představuje prvořadé dílo jako souhrn křesťanského učení. Koncil podnítil v církvi skvělou organizaci katecheze a díky svatým biskupům a teologům, jako byli sv. Petr Kanisius, sv. Karel Bormejský, sv. Turibius z Mongroveje a sv. Robert Bellarmin došlo k vydání četných katechismů.“ (KKC 9)

Slavnost svatých Petra a Pavla jsou příležitostí vzít vážně ohrožení nevědomostí a studiem (katechismu) i modlitbou hledat nejen uzdravení z nevědomosti, ale i radost k jistotě, že víme, komu jsme uvěřili. (2 tim 1,12)

P. Mgr. Romuald Štěpán Rob

administrátor farností Karlovy Vary – Rybáře

NIKDE PROROK NEZNAMENÁ TAK MÁLO JAKO VE SVÉ VLASTI

7. července 2024 – 14. neděle v mezidobí – Mk 6,1–6

Béda

Nazývá Nazaret, kde vyrůstal, svou vlastí. Jak slepí jsou Nazareťané, když odmítají toho, o němž mohli slovem i skutkem vědět, že je Mesiáš, jen proto, že znají jeho příbuzenstvo! Následuje 2 Když přišla sobota, začal učit v synagoze. Mnozí lidé ho poslouchali a s údivem říkali: „Já jsem ten, kdo se mnou mluví: A ptali se: „Kde to vzal? Jakou moudrost získal a jaké zázraky se dějí jeho rukama? Moudrost nazývají učením a zázraky nazývají uzdravení a divy, které dělal.

Ačkoli lidské věci nelze srovnávat s božskými, přesto je tento obraz adekvátní. Kristus Otec působí skrze oheň a Ducha. Následuje bratr Jakuba a Jozese, Jidáše a Šimona? A nejsou tu s námi jeho sestry? Svědčí o tom, že jeho bratři a sestry jsou s nimi. Nemáme si však myslet, jak to dělají heretici, že jsou to děti Josefa nebo Marie, ale podle zvyku Písma svatého jimi máme spíše rozumět příbuzné, jako jsou Abraham a Lot nazýváni bratry (Gn 13,8), ačkoli Lot byl synem Abrahamova bratra (Gn 12,5). A oni se na něj urazili. Pohoršení a omyl Židů je naší spásou a odsouzením heretiků. Pánem Ježíšem Kristem pohrdali natolik, že ho nazývali tesařem a synem tesaře. Ježíš jim řekl: Prorok bude ctěn všude, jen ne ve své zemi, mezi svými příbuznými a ve svém domě. Písmo nazývá Pána Ježíše prorokem, jak o tom svědčí Mojžíš, když synům Izraele předpovídá jeho budoucí vtělení: Hospodin, váš Bůh, vám vzbudí proroka z řad vašich bratří (Sk 3,22); (srov. Dt 18,15). A nejen Hospodinovi proroci, ale i Eliáš, Jeremiáš a další proroci byli ve své zemi považováni za méně než v jiných městech. Je totiž téměř přirozené, že občané vždy závidí svým spoluobčanům. Nedívají se na to, co dotyčný dělá nyní, ale vzpomínají na křehké dětství.

Ten, kdo zná všechny věci dříve, než se stanou, se nedívá věcem, jako by byly netušené a nečekané. Zná tajemství srdce, ale svůj údiv projevuje před lidmi,



Nazaret. Mozaika v istanbulském chrámu Chóra, nyní mešita (1315–1320)

protože jim chce naznačit, čemu se mají divit. Vskutku podivuhodná je slepota Židů, kteří nechtěli věřit svým prorokům o Kristu, ba ani samotnému Kristu, který se mezi nimi narodil. V mystickém smyslu pohrdali Ježíšem v jeho domě a v jeho vlasti: tedy v židovském národě. Proto tam dělal jen málo znamení, aby pro ně neměl další ospravedlnění. Větší znamení dělá každý den v pohanském lidu. Ta se netýkají ani tak zdraví těla, jako spásy duší.

Augustin

Konkordance mezi evangelií Matouš zmiňuje, že o něm mluvili jako o synu tesařově (Mt 13,55), ale není divu, vždyť o něm mohli mluvit jako o obojím. Měli ho za tesaře ze stejného důvodu, jako ho měli za syna tesařova.

Jeroným

Ježíše nazývá synem řemeslníka, ale řemeslníka, který stvořil zornici a slunce, tedy první i druhou církev. Jejich obrazem je uzdravená žena a uzdravená dívka.

Theofylakt

Nebo prorok může mít také velmi slavné příbuzné, ale občané je nenávidí, a proto si proroka neváží. Následuje – a on tam nemohl udělat žádný zázrak, kromě toho, že vzkládáním rukou uzdravil několik nemocných. Když říká „nemohl“, je třeba tomu rozumět tak, že nechtěl. Nebylo to totiž tak, že by byl bezmocný, ale byli to nevěřící: proto tam nedělal zázraky, aby je ušetřil toho, že by si zasloužili větší pokárání, kdyby nevěřili, i když se zázraky děly. Nebo jinak. Ke konání zázraků je třeba moci konajícího a víry přijímajících: ty tam chyběly, a proto Ježíš nechtěl dělat znamení.

Pán kázal nejen ve městech, ale i na vesnicích, abychom se naučili, že nemáme pohrdat malými městy ani vždy vyhledávat velká města, ale rozsévat Boží slovo v zapadlých a obyčejných vesnicích; proto se později říká, že chodil po okolních vesnicích a učil.

přeloženo, zpracováno a redakčně upraveno podle www.catena aurea.sk

MUČEDNÍCI Z DAMAŠKU

V květnu tohoto roku přišla zpráva o kanonizaci jedenácti damašských mučedníků papežem Františkem. Františkánští mučedníci maronitské církve byli zavražděni pro svou víru místními drúzy. Došlo k tomu v noci z 9. na 10. července 1860. Pronásledování křesťanů se následně rozšířilo z Libanonu do Sýrie a vyžádalo si na tisíce obětí. K této příležitosti přinášíme následující text otce Evermoda.

Když řekneme, že Sýrie je kolébkou křesťanství, asi se málokdo s námi bude přít. Sýrie, tato obilnice Římské říše byla významnou nejen tím, že živila Řím, ale, to je pro nás mnohem zajímavější, také mu dala šest papežů (počítáme-li apoštola Petra, který z biskupského stolce v Antiochii odešel do Říma, aby se stal prvním římským biskupem). Můžeme tedy tuto římskou provincii vidět nejen jako tu, která dodávala Římu potravu tělesnou, ale také ho živila duchovně. A duchovně živí vlastně i nás, vždyť kdo z nás nečetl třetí evangelium a Skutky apoštolské z pera antiochijského rodáka sv. Lukáše. A v syrské Antiochii se přeci poprvé začalo následníkům Ježíše Krista říkat křesťané.

Od doby, kdy se Šavel na cestě do Damašku setkal s Ježíšem a kdy byl biskupem v Antiochii sv. Petr, uplynulo mnoho času. Antiochie je dnes v Turecku a Sýrie je občas zmiňována kvůli válce nebo zemětřesení. Zdánlivě jako by ztrácela na významu, neboť nikterak zvlášť nepoutá pozornost médií. Ale i přes tento mediální nezáměr je – nebo by být měla – pro nás křesťany stále významnou. Nejen proto, že pět syrských rodáků usedlo na papežský stolec, ale i proto, že málokdo z nás by dokázal vyjmenovat všechny svíce mající syrský původ nebo v Sýrii působili. A abychom tento význam neopomíjeli, budou svatořečeni v brzké době tzv. „damašští mučedníci“.

Damašek, který je nyní metropolí Sýrie, má bohatou historii, na kterou odkazuje samotné jeho jméno. O původu jeho názvu existují dvě teorie a obě mají původ v aramejštině. Tou první je slovo *dimešk*, které znamená „šumění vody“ (úrodná oáza), a druhou je sousoví *dam-shak*, které znamená „krvavá díra“ a odkazuje nás na první bratrovraždu



Mučedníci z Damašku. Foto: custodia.org

v dějinách. Ano, právě na hoře Kásijún, která se tyčí nad městem, mělo k této vraždě podle legendy dojít.

I když má Damašek (stejně jako celá Sýrie) bohatou historii, pro nás bude asi napořád spojen s osobou svatého Pavla a mnoha dalších křesťanů, kteří zde žili a působili v letech klidu i pronásledování, ať již pod vládou Říma, Byzance, Ummajovců či Osmanské říše a žijí zde i dnes. Velkou roli mají v křesťanské historii též synové svatého Františka z Assisi, který v roce 1219 kázal evangelium egyptskému sultánovi a posléze se stali strážci Svatých míst. Starali se o zachování a obnovu křesťanských bazilik i o poutníky a věřící sídlící v hlavních centrech Blízkého východu. Od 16. století se téměř všude otevíraly kláštery a svobodné školy, nevyjímaje Damašek, hlavní město Sýrie. Očekávalo se obrácení muslimů a shledá-

ní křesťanů různých obřadů s katolickou církví. Papežové opakovaně potvrzovali svou důvěru ve františkány a udělovali jim potřebné fakulty pro správu katolických komunit, které zde zakládali.

V průběhu staletí františkáni ve Svaté zemi trpěli masakry, obtěžováním a vyháněním, ale jejich láska k Ježíšově zemi nikdy nezakolísala. V červenci 1860 čelili v Damašku velmi krvavému pronásledování ze strany muslimských drúzů, podporovaných místními tureckými úřady. O několik let dříve (1853–1855) byla na Krymu vedena válka Turecka a jeho francouzských, anglických a piemontských spojenců proti Rusku, protože tato mocnost měla za cíl výlučnou nadvládu nad svatými místy a rozbití Osmanské říše. Byla ukončena pařížským kongresem a smlouvou (1856), v níž bylo Turecko poprvé v historii uznáno jako mocnost



Ostatky Mučedníků z Damašku. Foto: custodia.org

se stejnou právní subjektivitou jako křesťanské státy a sultán byl nucen uznat svobodu vyznání pro jakoukoli náboženskou komunitu sídlící v jeho říši a přijímat všechny poddané do veřejných funkcí bez rozdílu rasy nebo kultu.

Pro muslimy tento akt znamenal urážku Koránu, takže se neomezili na protest, ale vyzvali všechny své souvěrce, aby reagovali proti sultánově politice. V nepropustných horách Libanonu si tvrdohlavá averze muslimských drúzů vůči křesťanům mohla troufnout na cokoliv, ačkoli generální guvernér Churšíd paša, sídlící v Bejrútu, přiměl biskupy věřit, že podnikne opatření na obranu spravedlnosti. V prvních měsících roku 1860 stačil drobný incident mezi dvěma chlapci, jedním drúzem a druhým maronitem, aby rozpoutal hněv nepřátel křesťanů. Křesťanské vesnice byly poté napadeny a zapáleny a děti, ženy a staří lidé byli bez milosti zmasakrováni.

Dokonce i v Damašku, kde tehdy žilo asi 150 000 obyvatel, Drúzové napadali katolíky. Pomáhaly jim různé řeholní rodiny, včetně františkánů, kteří kromě duchovní péče o domorodé nebo cizí katolíky latinského obřadu udržovali farní školu a starali se o poutníky a chudé. Ten, kdo se ujal obrany pronásledovaných, byl emír Abd al-Kádir, původem Alžířan, přemožený Francouzi v roce

1847 a nucený odejít do exilu s více než 2000 druhů ve zbrani. V Damašku, kde si zřídil své sídlo, byl velmi vážený a obávaný. Odhodlaný postavit se vrahům vši silou, vyzbrojil 1200 svých vojáků, ale než se stačili dostat na místa, kde bylo zapotřebí pomoci, došlo k částečnému masakru.

Katolíků různých obřadů sídlících v Damašku tehdy žilo asi 10 000. Když se bouře blížila, mnozí hledali útočiště mimo křesťanskou čtvrť, většina z nich ale zůstávala v důvěře, že zásah zahraničních konzulů a emíra odvrátí jakékoli násilí. V předvečer 9. července 1860 bylo cítit, že se něco vážného chystá. Z mešit se ozývala vznětlivá slova a ulicemi křesťanské čtvrti procházely podezřelé skupiny drúzů a muslimů a zpívaly: „Ach, jak sladké je, ach, jak sladké je masakrovat křesťany!“ Aby křesťany provokovali, na ulice malovali kříže a nutili po nich křesťany šlapat. Někteří dokonce věšeli kříže na krk toulavým psům a nutili křesťany, aby se jim klaněli.

Krátce po poledni 9. července najednou do ulic křesťanské čtvrti vtrhl rozrušený dav. Jako první zaútočil na rezidenci nesjednoceného řeckého patriarchátu. Devastaci a rabování neunikl sobeměší kout čtvrti. Při prvních zvucích přispěchal Abd al-Kádir se svými hlídkami, ale místo toho, aby se pustil do boje proti vý-

tržníkům, snažil se zachránit co největší počet katolíků ve svém paláci a citadele s jezuity, lazaristy, dalšími řeholníky a žáky školy.

Představený františkánů P. Manuel Ruiz se nebál a neuchýlil se do emírova paláce, jak to udělali ostatní řeholníci, protože zdi kláštera byly velmi pevné a brána do kostela a kláštera byla chráněna železnými pláty. Pokus povstalců vynutit si vstup tak selhal. Za klášterem však byla malá branka, o které skoro nikdo nevěděl. Jeden židovský klášterní sluha však na její existenci upozornil rozrušený dav, který po půlnoci vtrhl s křikem do kláštera.

Pokračování příště...

P. Evermod Jan Sládek, OPraem.



*P. Mgr. Evermod Jan Sládek, OPraem.
farář farností Lomnice nad Popelkou,
Libštát a Nová Ves nad Popelkou*

SRDCE JEŽÍŠOVO NAD PAŘÍŽÍ: PŘÍBĚH BAZILIKY NA MONTMARTRU

Dne 7. června, devatenáct dní po letnicích, slavíme svátek Nejsvětějšího Srdce Ježíšova. Jde o prastarou úctu – náznaky kultu lze dohledat již ve starokřesťanských obcích a v průběhu staletí se stále více upevňoval, skrze středověkou mystiku, hnutí *devotio moderna* či jezuitský řád, ale jako závazný pro celou církev se stal teprve v roce 1856 za papeže bl. Pia IX. Za necelých dvacet let, po dějích fatálních jak pro Francii, tak i pro světovou církev, byl v Paříži položen základní kámen baziliky Nejsvětějšího Srdce Ježíšova – Sacré-Coeur.

Bazilika Sacré-Coeur patří mezi dominanty francouzské metropole. Jako zvláštní kontrapunkt k bohémské náladě Montmartru, jemuž z dálky vévodí, její sluncem a deštěm vybělené travertiny a pevné, sevřené neobyzantsko-románské formy už od pohledu lákají návštěvníky. Za uhrančivostí tohoto chrámu však není jen jeho mimořádná poloha, ani architektonické kvality, překonávající rozpačitost mnoha neoslohových staveb. Obtěžkanost tajemstvím, napadá mě, když hledám příhodný výraz. Teprve důkladnější pohled do dějů, které obvykle nejsou zaznamenány v turistických průvodcích, ukazuje, že první dojem nekla-me a zvláštní přitažlivost má své hlubší důvody.

Sacré-Coeur, chrám zasvěcený Ježíšovu srdci, jehož jméno zní jako konstatování tak silné, že ho netřeba překládat, vznikl jako *votum*, naplněná slibu. Učinili jej dva laici, podnikatel Alexandre Legentil (1821–1889) a jeho švagr, baron Hubert Rohault de Fleury. V dramatickém kontextu právě prohrané prusko-francouzské války, v níž Francie přišla o Alsasko a Lotrinsko a politický převrat svrhl Napoleona III. a nastolil v Paříži vládu radikální levice, byl jejich závazek jakýmsi aktem oddanosti Bohu, v němž mu znovu svěřovali svou vlast poznamenanou silnou sekularizací a antiklerikalismem.

„Ve chvíli, kdy Francii drtí pohromy a ještě větší ji ohrožují. Ve chvíli svatokrádežných útoků spáchaných v Římě proti právům církve a Svatého stolce a proti posvátné postavě Kristova vikáře. Pokořujeme se před Bohem a spojujíc



Foto: Basilique du Sacré-Coeur / Sophie Lloyd

svou lásku k církvi a vlasti, považujeme se za provinilé a právem potrestané,“ čteme v dobově podbarveném textu *vota*, v němž nechybí odkaz na právě rozdrčený Papežský stát (1870). Jeho autoři se dále odvolávají k nekonečnému milosrdenství Ježíšova srdce a zavazují se k vy-stavění chrámu k jeho cti.

Alexandre Legentil pocházel z rodiny známých obchodníků s oděvy, provozujících síť *Au Petit Saint-Thomas*, kterou proslavilo uplatňování řady inovativních postupů. Patřil k průkopníkům sociálně citlivého přístupu k zaměstnancům. Řídil se pravidly spravedlivé mzdy, nízkých cen a uctivého přístupu k zákazníkům, včetně pozornosti věnované dětem nakupujících. Spolu s manželkou Marií Marcotte d'Argenteuilovou se snažil sla-

dit principy podnikání s intenzivním křesťanským životem. Jelikož manželství bylo bezdětné, věnoval mnoho sil charitativní práci. Stal se předsedou Společnosti sv. Vincence z Pauly, založené v Paříži v první polovině 19. století na pomoc a podporu nejpotřebnějších vrstev obyvatel, pro niž nakoupil pozemky a vybudoval centra pro dobrovolníky. Společensky činný byl i na dalších místech, jako viceprezident Filantropické společnosti nebo sekretář Světové výstavy v roce 1855 (*Exposition universelle des produits de l'agriculture, de l'industrie et des beaux-arts*). Podílel se na fundaci své ženy Marie pro vzdělávání žen z chudých společenských vrstev. Jako uznávaný podnikatel spolupracoval se Společností pro průmyslový rozvoj země. S vědomím



Foto: Basilique du Sacré-Coeur / Sophie Lloyd

nedostatečnosti pouze horizontálního rozvoje člověka však věnoval zámeček Saint Ouen vznikající kongregaci oblátů sv. Františka Saleského (1873) a v posledních letech života se uchýlil do ústraní na venkovské sídlo v Larbroye, kde se věnoval psaní textů jak z ekonomické, tak duchovní oblasti a překladům některých klasiků teologie, jako sv. Tomáše Akvinského nebo sv. Alfonse z Liguori.

Jak už jsme naznačili, myšlenka votivního chrámu povstala za situace dosti dramatické a rozhodně nikoli vstřícné pro věřící katolíky. Metropole nad Seinou měla za sebou první zběsilý experiment vlády proletariátu v podobě Pařížské komuny a její krvavé potlačení, které přidalo k padlým z prusko-francouzské války další desetitisíce mrtvých. Pro Legentila měl být nový chrám symbolem duchovního znovuzrození národa, mementem, varujícím před návratem teroru, bratrovražedných bojů a státního ateismu.

Navzdory silným polemikám získal Legentilův plán oficiální schválení v parlamentu 24. července 1873 a byl označen za „veřejně prospěšný“. O rok dříve se za ideu vzešlou z laických kruhů postavil pařížský arcibiskup Joseph Hippolyte Guibert a k realizaci chrámu zvolil oblast Montmartru. Historie tohoto pařížského vrchu je spleť a mnohonásobně provázaná s náboženskou praxí různých epoch. Od pohanských druidů,

římského kultu Marta a Merkura až po mučednickou smrt prvního biskupa Lutetie sv. Diviše a první křesťanské stavby nese Montmartre, tedy v překladu „Hora mučedníků“, předznamenání duchovních vzepětí a pádů města. Nebýt smělosti jednoho zbožného obchodníka s oděvy, mohla posvátná historie Montmartru skončit, když abatyšce tamního benediktinského kláštera matka Marie-Louise Montmorency-Laval statečně položila hlavu pod gilotinu v roce 1794. Dějiny se však ubíraly jinudy.

V roce 1874 byl vyhlášen konkurz, na kterém byly předloženy desítky projektů. Volba padla na návrh Paula Abadie, inspirovaný románskou katedrálou v Périgueux v Nové Akvitánii a byzantskou architekturou. Základní kámen byl položen 16. června 1875. O deset let později, 1. srpna 1885, začíná v Sacré-Coeur trvalá eucharistická adorace, kterou nepřerušily ani světové války. První slavnostní liturgie se konala v ještě ne zcela dokončené bazilice roku 1891. Alexandre Legentil, hlavní iniciátor stavby, se jí nedožil, zemřel o dvě léta dříve. Jeho srdce je uloženo ve zvláštní schránce v kryptě baziliky.

Stavba Sacré-Coeur se nakonec protáhla na čtyři desetiletí a do sbírek na její dokončení se zapojilo 10 milionů lidí. Slavnostnímu vysvěcení plánovanému na 17. října 1914 zabránilo vypuknutí první světové války. Došlo k němu tedy až po

jejím ukončení, dne 16. října 1919 rukou pařížského arcibiskupa Léona-Adolpha Amettea a za přítomnosti kardinála Antonia Vica, prefekta Kongregace pro posvátné rity.

Dnes je bazilika Sacré-Coeur po katedrále Notre Dame druhým nejnavštěvovanějším místem v Paříži. Přesto se před několika lety na webu s participativním rozpočtem města objevil překvapivý návrh anonymního pařížského občana, požadující stržení votivního chrámu, neboť prý uráží památku obětí Pařížské komuny. K údivu mnohých se kolem návrhu rozpoutala divoká debata na sociálních sítích a mezi bezmála dvěma a půl tisíci projektů dostal tento návrh nejvíce hlasů. Záhy se však ukázalo, že celá kauza byla míněna jako žert – její autor chtěl poukázat na limity přímé demokracie. Naštěstí v tomto případě neriskoval. Stavba povstala z lidové sbírky a na rozdíl od mnoha jiných je majetkem církve, a nikoli města.

O duchovní život v bazilice Sacré-Coeur se stará její rektor otec Jean Laver-ton s další desítkou kaplanů a komunitou benediktinek. „*Votum* je vlastně voláním k Bohu. Člověk uznává svá omezení a skrze *votum* vyjadřuje svoji důvěru a vůli odevzdat se Kristu,“ říká otec Laver-ton v reflexi nad významem již 150 let starého závazku Alexandre Legentila, díky němuž bazilika nad Paříží povstala. „Pokání a zadostiučinění chtějí vyjádřit návrat člověka ke Kristu. Dnes bychom užili spíše termín obrácení. V tom spočívají celé dějiny smlouvy mezi Bohem a lidstvem. Člověk pravidelně potřebuje navracet se k Bohu, otevírat se Bohu. Je to dobrý vnitřní boj, za obrácení a návrat ke Stvořiteli a Spasiteli, za život v NĚM“ – dodává rektor svatyně.

Johana Bronková



PhDr. Johana Bronková Ph.D.
kunsthistorička

KATOLÍK SE DÍVÁ NA DONALDA TRUMPA...

... a vidí ješitného, nemorálního člověka, který je narcis, egomaniak, sobec, děvkař a lhář. Psychologicky, mentálně, morálně, temperamentem není způsobilý být starostou Řeporyjí, natož prezidentem Spojených států amerických.

A přesto tento nehodný, vadný a pokřivený člověk jako prezident USA v letech 2017–2021 udělal pro dosažení cíle, který je každému pravověrnému, poctivému katolíkovi vrcholně drahý, víc než jeho předchůdci za půlstoletí. Dodržel svůj slib a na Nejvyšší soud nominoval soudce, kteří americkou ústavu interpretovali věrně; tj. nevymýšleli si v ní neexistující „práva“, která byla vlastně jen jejich osobními politickými preferencemi a nezbožnými přáními.

Díky tomu se na Nejvyšším soudu ustavila konzervativní většina 6:3, která v červnu 2022 konečně zrušila hanebné a z prstu vycucané rozhodnutí tohoto soudu Roe versus Wade z ledna 1973, které v ústavě „nalezlo“ v ní neexistující právo na potrat. Po téměř půlstoletí tak bylo toto mimoústavní rozhodnutí zrušeno; otázka legálnosti potratů se vrátila do parlamentů jednotlivých členských států Unie, a i když některé z nich přijaly okamžitě velice liberální potratové zákony umožňující potratovou svévoli, státy jiné zase přijaly zákony chránící právo nenarozených dětí na život mnohem důsledněji a principiálněji, než je zvykem např. v zemích Evropy. Pro ochranu nenarozeného života je to to maximum, čehož lze v demokratickém věku a v nedokonalé společnosti dosáhnout.

Náhoda či osud chtěly, že Trump coby prezident mohl nominovat až tři soudce Nejvyššího soudu z devíti (jeden z nich zemřel, než on vstoupil do úřadu, jeden rezignoval z důvodu stáří, jedna zemřela na podzim 2020 před volbami). A soudce nominoval takové, jaké ve volební kampani 2016 slíbil. Samozřejmě, není to jen jeho zásluha; ty soudce musela vždy schválit většina senátorů, což se povedlo. A potratové zákony schvalují legislativci ve státních parlamentech, tedy ochrana nevinného života je v jejich

rukou. Ale role prezidenta při nominování soudců Nejvyššího soudu, kteří tuto možnost lépe chránit lidský nenarozený život odblokovali zrušením toho vadného rozhodnutí Roe versus Wade z roku 1973, byla klíčová. Rovněž je dobré zmínit, že Donald Trump byl první americký prezident, který osobně vystoupil na Pochodu za život (v lednu 2020); jeho republikánští předchůdci vždy posílali jen video-zdravice. Takže tento hedonistický pohan udělal pro ochranu životů nenarozených dětí více, než všichni prezidenti od roku 1973. A za veliké pomoci republikánské většiny v Senátu a konzervativních think-tanků *Heritage Foundation* a *Federalist Society*, které mu seznam vhodných soudců připravily.

Na Donalda Trumpa byly uvaleny čtyři žaloby obsahující dohromady 91 obvinění. Některé z nich jsou závažné; např. ta na Floridě, že protizákonně si ve své rezidenci skladoval utajované materiály a na výzvu je odmítl vydat, nýbrž se je snažil ještě lépe ukrýt. Nevím, jak tady může být neodsouzen. Ale jedna z těch žalob byla trapná a vskutku frivolní; ta na Manhattanu v New Yorku, ohledně které již soud proběhl a porota ho shledal vinným v 34 bodech obžaloby. Toto bylo evidentně špatné rozhodnutí poroty a i někteří levicoví, demokratičtí právníci, politici či novináři nad tím kroutí hlavou. Jiní jsou zase rádi, že Trumpa „dostali“ alespoň za něco.

Ta obžaloba byla, že Trump zaplatil přes svého právníka v roce 2016 pornoherečce vystupující pod „uměleckým“ jménem Stormy Daniels peníze, aby mlčela před volbami o jejich poměru – a, teď se podržte, nevykázal je jako peníze na kampaň, čímž se prý dopustil zločinu. Naprosto umělá konstrukce.

Trump popíral, že s ní měl poměr (v době, kdy jeho současná manželka

kojila jeho nejmladšího syna Barrona) a popíral taky, že ji dal peníze. To porotu našťvalo, protože všechny nepřímé důkazy ukazovaly, že to je pravda. Ale platit milence za to, že o tom mlčí, je sice nemravné, ale není to zločin. Okresní žalobce (v USA volená funkce), který je demokratickým aktivistou, však tvrdil, že zfalšoval účetnictví, aby kryl jiný zločin, a to porušení volebního zákona. Z toho však Trump nebyl obviněn, natož odsouzen! Takže nyní byl odsouzen za zločin, který nenastal, protože ani neexistuje. Byla to fraška a zneužití soudní moci. Ale stalo se, porota Trumpa shledala vinným. Nyní je usvědčený zločinec – v první instanci. On se samozřejmě odvolá, ale to odvolání se bude řešit až po listopadových volbách.

Soudce rozhodne o jeho trestu v srpnu. Může mu udělit vysokou pokutu, uvalit na něj domácí vězení (se sledovacím náramkem na noze), anebo poslat do regulérního vězení. Uvidíme, jak se rozhodne. Ale ta možnost poslední by už i tak výbušnou americkou atmosféru před volbami učinila výbušnou nesnesitelně, až k bodu exploze. Na jedné straně se Trumpovi stala v tomto případě křivda. Na straně druhé ho dohnala jeho nehorázná minulost, bohorovnost, arogance a dojem, že jemu projde všechno. Byť v tomto případě měl být jednoznačně osvobozen.



Roman Joch

MUDr. Roman Joch
publicista, politický komentátor
a překladatel

SLAVENÍM SVÁTKŮ VYZNÁVÁME KŘEŠŤANSKOU VÍRU

Když kněz na začátku velikonoční vigílie vyznačuje na paškálu znamení kříže a čísla značící přítomný rok, říká při tom slova: „Kristus je Pán všech věků, on vládne dějinám.“

Toto obecné vyznání Kristovy vlády nad naším časem je třeba si přeložit do vlastního života. Kristus je Pánem mého času. Současný papež František často opakuje větu „čas je nadřazen prostoru“ (např. *Amoris laetitia*, 3), hraje tedy v prožívání a vyznávání naší víry rozhodující roli.

Co to ale znamená v praxi, že Kristus je Pánem mého času? Tato skutečnost má jisté mnohé důsledky a může se projevat v každodenním životě četnými způsoby. Jedním z nich je slavení křesťanských svátků. Zdá se, že i mnoho katolíků, kteří se považují za aktivní věřící, podceňují význam toho, co církev učí o liturgii a jejím slavení. Liturgickým slavením svátků se zpřítomňuje Kristova milost, která je nutná ke spáse a působí v nás svatost. Duchovní život je živý organismus, který vyžaduje vystihnout ten správný okamžik. Nejsme to my, kdo si milost „objednáme“ jako jídlo s donáškou podle své libosti a chuti. V podřízení se rytmu svátků a kajících dob projevujeme poslušnost víry, která vyžaduje pokoru a učenlivost Božímu vedení. To je důležité pro náš osobní duchovní život, pro naše posvěcování.

Ale křesťanský život se neuzavírá jen do vnitřní sféry a není individualistický. Má velmi důležitý společenský rozměr. To znamená, že víra se žije a vyznává také viditelným způsobem uprostřed širší lidské společnosti. A zde rovněž hraje slavení křesťanských svátků rozhodující roli.

KŘEŠŤANÉ OD POČÁTKU VE SVĚTLE VÍRY POZNALI, ŽE KRISTOVO VZKŘÍŠENÍ POZMĚNILO BĚH DĚJIN TAK HLUBOCE, ŽE BYLO TŘEBA VYZNAT TO I NOVÝM USPOŘÁDÁNÍM ČASU.



Foto: © Stanislava Vitoňová / Člověk a Víra

V dějinách světových kultur můžeme pozorovat, že všichni vládci používali jako mocný prostředek uplatňování moci stanovení kalendáře. Rytmus svátků, stanovení nového roku a jeho rozdělení působí vždy silně na identitu celé společnosti. Práce s určováním času podřízenému lidu je důležitým mocenským prostředkem. Čas má v náboženských i ateistických společnostech vždy sakrální rozměr v tom smyslu, že je mu člověk vždy nějak podřízen.

V náboženství, které je v Bibli zjeveno samým Bohem, neslouží rytmus času k ztrocení člověka, ale vyjadřuje jeho

svobodu před Bohem. Vždyť samo přikázání Desatera o týdenním dni odpočinku je motivováno následováním Božího příkladu: „V šesti dnech totiž učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto Hospodin dni sobotnímu požehnal a oddělil ho jako svatý“ (Ex 20,11). V deuteronomistické verzi tohoto přikázání se víc zdůrazňuje sociálně osvobozující účinek tohoto přikázání: „Pamatuj, žes byl otrokem v egyptské zemi, že Hospodin, tvůj Bůh, tě vyvedl odtamtud mocnou rukou a napřaženým ramenem. Proto ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh, abys zachovával den sobotní“ (Dt 5,15). Není divu, že právě během babylónského vyhnanství v 6. století před Kristem se zachování šabatu stalo pro Židy významným identifikačním znamením uprostřed jiných národů. A zůstalo jím dodnes. Rád vzpomínám, jaký účinek má slavení šabatu například v židovské části dnešního

Jeruzaléma. Slavnostní nálada, ztišení ulic, zavřené obchody, milý pohled na rodiny trávicí čas pospolu a v modlitbě a zpěvu.

Křesťané od počátku ve světle víry poznali, že Kristovo vzkříšení pozměnilo běh dějin tak hluboce, že bylo třeba vyznat to i novým uspořádáním času. Už v novozákonní Apokalypse se mluví o dni po sobotě jako o „dnu Páně“ (Zj 1,10). Křesťané na něj přenesli týdenní odpočinek, protože v Kristu máme přístup do pravého Božího odpočinku ve vzkříšení (srov. Žid 4,8–11).

Vedle slavení neděle církev stanoví další svátky, které svým obsahem souvisejí s Kristovým vítězstvím. Dnes jich je takových deset, které jsou stanoveny v Kodexu kanonického práva jako svátky „povinné“. V českém tradičním slovníku se jim říká svátky „zasvěcené“. Patří k nim svátky oslavující tajemství Krista, jako je jeho Narození o Vánocích, (25. 12.) dále jeho Zjevení mudrcům (6. 1.), Nanebevstoupení (čtvrtek 40 dnů po Velikonocích) a slavnost Těla a Krve Páně (čtvrtek po neděli Nejsvětější Trojice). Dále jsou to tři svátky mariánské: Matky Boží, Panny Marie (1. 1.), její Nanebevzetí (15. 8.) a Neposkrvněné početí (8. 12.). A konečně se k nim řadí slavnost sv. Josefa (19. 3.), svatých apoštolů Petra a Pavla (29. 6.) a Všech svatých (1. 11.). Naši biskupové většinu z nich stanovili jako „svátky doporučené“. To může vést k domněnce, že se jejich slavení ubírá na vážnosti a závaznosti. Dnešní mentalita i v oblasti víry odmítá „poslouchat příkazy“. Poslušnost přece patří nevzdělaným prostáčkům, kteří se v dřívějších dobách neuměli sami orientovat v životě. Ale my jsme emancipovaní křesťané 21. století. Ale to je omyl. Víra je stále spojena s poslušností. Svatý Pavel v Listě Římanům mluví o „poslušnosti víry“ (Řím 1,5; 16,26 – v řeckém textu; z českých překladů je zde přesná Česká jeruzalémská bible). A tak i když je nám dnes v liturgii či jiné oblasti víry něco „doporučeno“, znamená to, že je to pro naše posvěcování nezbytné. Odpovědnost rozhodnutí je samozřejmě na mém svědomí.

Vzpomínám si, když jsem vyrůstal v době normalizace, jak můj tatínek a s ním celá naše rodina přistupovala ke slavení těchto svátků. Nebyli jsme žádní



Foto: Jiri Vopalensky / Člověk a Víra

disidenti, žili jsme běžný život modlitby, práce, rodinného společenství a účastnili jsme se farního života, jak to v té době bylo možné. Můj otec z kádrových důvodů pracoval až do důchodu v kovoprůmyslu. Dny dovolené si každý rok rozdělil na dvě poloviny. Část si vybral o letních prázdninách a druhou část si po dnech vybíral o zasvěcených svátcích během roku. U svých nadřízených – komunistů – měl respekt. Už s tím počítali. Doma jsme ho viděli svátečně oblečeného, když jsme šli na mši svatou, maminka se květinovou výzdobou s vhodným obrázkem a v kuchyni postarala o slavnostní náladu doma. Není právě toto důležitou součástí předávání víry? Víra je přece slavení tajemství naší spásy. A slavení je konkrétní, vyjadřuje se i vnějšími prostředky, které se vyjímají ze všedního rytmu práce a každodenních povinností. Není právě toto tichým, ale výmluvným vyznáním víry? Nepotřebuje naše víra vyzařovat z takového jasného signálu, že svým nakládáním s časem ukazujeme vpravdě své priority?

Doporučit slavení velkých tajemství naší víry je něco jiného než doporučit přátelům restauraci nebo obchod, se kterým mám sám dobrou zkušenost. Když si přes mé doporučení zajdou podle své volby na oběd jinam, vlastně se moc nestane. Každý může mít jiný vkus. Ale

když mi církev „doporučuje“ – protože dnes nesnesu, aby mi něco „přikazovala“ – zdroj milosti, pak beru-li svou víru a spásu vážně, nemohu se zařít jinak. Církev je matka a osvojovat si její vkus ve slavení liturgie a svátků je otázka věčného života. Máme být ve slavení posvátných dnů vlažní a nerozhodní, když kolem nás židé, muslimové a stoupenci jiných náboženství jsou horliví? Staňme se opět jako křesťané lidmi svátečními. To neznamená lenošit, ale správně nakládat s časem. Umět počítat naše dny. Když se pracuje, tak se pracuje svědomitě a naplno, abychom se pak mohli zase naplno radovat křesťanskou sváteční radostí.

P. Jaroslav Brož



P. doc. ThLic. Jaroslav Brož, Th.D., S.S.L.
děkan Katolické teologické fakulty
Univerzity Karlovy

CO NÁM VLASTNĚ PŘINESLI SVATÍ KONSTANTIN A METODĚJ?

Samozřejmá odpověď, kterou dostaneme, totiž že nám přinesli křesťanskou víru, je nepřesná.

Povolal je křesťanský kníže Rostislav a podle tehdejšího pojetí byla Velká Morava křesťanskou zemí. Dobře to vidíme na tom, že kmenoví vladykové pokřtění v Řeznu nic neznamenají a Čechy se stanou křesťanskými až křtem knížete Bořivoje. Co tedy přinesli?

Jejich vklad do naší kultury je zásadní. Na prvním místě jistě je to, že způsobili demokratizaci víry. Před jejich příchodem rozuměla obřadům, žehnáním a modlitbám jen hrstka lidí u dvora. Svátost smíření byla z jazykových důvodů pro lid prakticky nedostupná. Jenže přínos misie tím není vyčerpán, protože bylo třeba postavit základy a vystavět sloupy státnosti.

Často je připomínán Konstantinův vynález písma. Neuvědomujeme si však, že je tím dán základ veškeré naší národní písemnosti. Navíc nevíme, že je od počátku pod ochranou Svatého kříže. Konstantin písmo nevyalezl, nýbrž složil nejprve z písma byzantského a pro písmena hlásek, které v byzantské řeči chybí, použil znaky jazyků, v nichž jsou, např. písmeno š je z hebrejštiny. Pouze první písmeno, a, přestože v byzantském jazyce je písmeno az (srv. azbuka), určil on sám. Stalo se to zřejmě tak, že byl uvyklý každou práci začínat znamením kříže a ponechal toto znamení pro písmeno a. Další, co s písmem souvisí, je, že Konstantin musel vytvořit staroslověštinu jako spisovný jazyk. Tehdejší pouze mluvené slovanské jazyky měly charakter nářečí. Staroslověština jazyk kodifikuje, což vyžadovalo jednak vytvořit slovník, zvláště pro termíny teologické a právní, nutné pro překlad Písma svatého. S tím pomáhal Metoděj. Je vcelku pozoruhodné, jak citlivě a ethymologicky znale, bez jakéhokoli váhání tuto práci v krátké několikaměsíční době zvládli. Jejich jazy-



Foto: © Vojtech Pospisil / Člověk a Vira

ková genialita jasně vystoupí, když vznik staroslověštiny porovnáme s prací obrozenectví, se všemi těmi nosotěrkami, šupinatci, kožišnatci atd. Obrozencům ovšem musíme přiznat řadu vynikajících výkonů, jako například slovník názvů květin, který je složen z mistrovsky popisných názvů, např. zeměžluč, bolehlav, vraní oko, blatouch, dobromysl, petrklíč, jitrocel atd. nebo Votočkovy koncovky (-ný, -natý, -itý, atd.) pro určení mocností prvků.

Ani tím věc nekončí, protože bylo třeba vytvořit podřadící spojky a s nimi související a dosud chybějící způsoby a časy sloves.

Přestože bychom z důvodů rychlého překladu Písma svatého a liturgických textů očekávali, že Konstantin dá přednost písmu psacímu, rozhodl se pro písmo hůlkové. Důvodem bylo snadnější získání gramotnosti. Obdobně pedagogicky skvěle Konstantin určil, že každé

písmeno bude odpovídat jen jedině hláskce, takže bude platit pravidlo: „Piš, jak slyšíš.“ Za to bychom měli být Konstantinovi dodnes velice vděční. Naše děti se naučí číst na konci druhé, maximálně třetí třídy. V jazycích, kde toto pravidlo není, např. francouzština a angličtina, čtou děti bezpečně až v sedmé, a někdy dokonce v deváté třídě, což je ovšem výjimka.

Přejdeme nyní k překladu Písma. Prvou udivující věcí je naprostá terminologická přesnost a jednotnost v celém textu. Příčina je jasná a nemůže tomu být jinak. Překlad byl pořízen z jednoho originálu dvojicí pevně svázaných autorů. Další překladatelé museli již přihlížet k jiným termínům a pracovali s více originály a jejich překlady. Další takovou věcí je časová krátkost doby překladu tak obrovského textu. Zde jsou pozoruhodné dvě věci. První je, že oba bratři překládali z listu do jazyka, který nedávno vytvořili.

Druhý je, že Konstantin musel vynalézt jakési stenografické písmo, protože víme o existenci dvou stenografů. Uvádí se, že byli dva popa rychlopisci. Práce probíhala nejspíše tak, že překládající mluvil plynule a zápis prováděli mniši tak, že zapisovali střídavě po jedné větě. Jeden tak zapisoval věty liché, druhý sudé. Následně pak byl text přepsán do přirozeného jazyka a jeho záznamu a dán do patřičného sledu.

Pro současného člověka je nepochopitelné, že překlad byl pořízen tak rychle. Zde leží problém v současném způsobu

života. Konstantin s Metodějem pracovali na překladu dvě až tři hodiny denně šest dnů v týdnu, takže denně každý přeložil 3–5 stránek. To znamená odhadem 200 stran za měsíc a tedy 2400 stran ročně, přičemž je to odhad značně nízký. Co je tedy dnes neslýchané? Pracovní disciplína a ničím nerušený klid na práci. Žádné telefony, odvolávání na poradu, pracovní cesty a pravda, žádné dovolené kromě velkých svátků, kterých ovšem bylo nejméně 30, ne-li více. Z nich pak Velikonoce a Vánoce byly vícedenní.

Petr Piřha



*Mons. Prof. Petr Piřha
kanovník Kolegiální kapituly Všech
svatých na Hradě Pražském*

JAK SE STÁVÁME SVATÝMI?

Jestliže nás Bůh učinil, abychom se stali svatými, jak toho můžeme dosáhnout?

Tuto otázku bychom si měli pokládat každý den svého života. Odpověď na ni nikdy nekončí.

Je pravda, že jsme stvořeni, abychom byli svatí. Bůh nás učinil, abychom s ním v nebi byli navěky jedno. Tomu říkáme svatost či posvěcení. Jak se ale svatými stáváme?

Především hledáme pravdu. Pravda se nachází vírou. Víra neznamená jen věřit v něco, co nemůžeme vědět s jistotou. Není jen toužebné přání. Víra je poznání. Jisté poznání. V konečném důsledku víru získáváme tak, že Boha necháváme mluvit k našemu vnitřnímu svědomí a zjevovat, co je pravda. To se děje při splnění dvou předpokladů. Za prvé vtahujeme svou mysl do pravdy, například ji seznamujeme s Písmem, Katechismem katolické církve, učením světců atd. Za druhé, číst pravdu nestačí. Potřebujeme také „dar“ víry, což znamená, že když slyšíme pravdu, je nutné, aby ji Bůh jako „pravdivou“ potvrdil v našem svědomí. Boží hlas nejprve zjevil pravdu skrze Písmo, Církev nebo světce, ale pak nám Bůh v naší duši říká, že to je pravda. Když k tomu dojde, musíme tomu uvěřit. Když se to stane, jsme obdarováni vírou.



Fra Angelico: Panna Maria s apoštoly a dalšími svatými (cca 1423–1424)

S hlubokou vnitřní jistotou víme, co Bůh zjevil.

Za druhé je tento proces poznávání pravdy posilován modlitbou. Když se modlíme, je to jako přiklášat do ohně. Oheň, jímž je víra, roste na síle. Když roste na síle, rosteme ve víře.

Za třetí musíme podle toho, co poznáváme vírou, také žít. To je akt naší

vůle. Když se rozhodujeme žít podle víry, kterou poznáváme, rosteme v křesťanské lásce, svatosti a posvěcení. Stáváme se svatými.

Je to sice hodně zjednodušený výklad cesty ke svatosti, ale měl by vás správně nasměrovat.

*My Catholic Life!
Přeložila Alena Švecová*

VELEHRADSKÝ UNIONISMUS PROŠLAPÁVAL CESTY K JEDNOTĚ CÍRKVE NA ZÁKLADĚ CYRILOMETODĚJSKÉHO ODKAZU

Jeden z hlavních obsahů cyrilometodějské ideje spojené s kultem sv. Cyrila a Metoděje představuje úsilí o obnovu jednoty církve.

Na Velehradě našlo toto hnutí v první polovině 20. století své vrcholné vyjádření svoláním velehradských unionistických kongresů. Účelem kongresů bylo nabídnout zástupcům pravoslavného Východu příležitost seznámit se s katolickým Západem a nestranně studovat sporné otázky, vyměňovat si informace a názory, odstraňovat vzájemné předsudky v duchu přízně a pokoje, společně se modlit, a tak napomoci k překonání rozdělení církví. Velehradská setkání tak vtiskla unionistickým tendencím novou podobu překračující v citlivosti a respektu ke křesťanskému Východu dobové meze. Byla nesena snahou upřímné touhy o nalezení jednoty při respektování odlišností namísto dosavadního proselytismu (cíleného získávání věřících pro katolickou církev změnou jejich původního náboženského přesvědčení). Jestliže tedy pojem unionismu získal později negativní konotace a moderní zastánci ekumenismu se od něj distancují, velehradské kongresy podle badatele Leonarda Górký „zůstávají pozitivní výjimkou v celých dějinách katolického unionismu“.

Kongresy neměly pouze rozměr intelektuálních debat, nýbrž také liturgického slavení. Právě posvátná liturgie měla být sbližujícím prvkem mezi východními a západními křesťany. Stalo se tedy pravidlem slavit východní liturgii v rámci unionistických kongresů, aby se tak zdůraznila jednota Kristovy Církve v kráse různých obřadů.

První unionistický kongres se konal 24.–26. července 1907 a jeho úspěch podnítil pokračování setkání v letech 1909 a 1911. Po první světové válce byla realizována další obdobná setkání v letech 1924, 1927, 1932 a 1936. Tradice



Foto: Matice velehradská

byla násilně ukončena nástupem totalitních režimů.

Velehradské unionistické kongresy nevedly k nastolení jednoty s pravoslavnou církví, k výsledkům rozměru Brestské unie; dokonce ani o takové sjednocení neusilovaly, nesnažily se urychlit běh dějin. Počet pravoslavných účastníků na těchto setkáních byl zanedbatelný, byť z hlediska fakticity nikoliv nevýznamný. Avšak právem je považujeme za předstupeň ekumenického dialogu. Setkání pomohla probudit zájem o největší část odloučené církve – Rusko. V meziválečném období vyjadřovali aktéři velehradského unionismu velkou solidaritu trpícím ruským křesťanům a pravdivě informovali o jejich těžké situaci. Tento postoj nacházel kladnou odezvu v řadách ruské emigrace. Od počátečního rozporného stanoviska směřoval postoj pravoslavných k větší otevřenosti. Při hledání toho, co spojuje katolickou a pravoslavnou církev, byly určeny i klíčové oblasti nesouhlasu v nauce, např. papežský primát a neomylnost.

Z unionistického hnutí vyšla, nebo jím byla ovlivněna, řada významných slavistických badatelů. Z české obce lze jmenovat Františka Dvorníka, Josefa Vajse a Josefa Vašicu. Práce slovanských teologů začala být brána ve světě vážně. Velehrad se skrze unionistické hnutí začlenil po bok nejvýznamnějších institutů usilujících o jednotu křesťanů, poznání a podporu východních církví.

Pohlížíme-li na ovoce unionistických kongresů ze strany řeckokatolických křesťanů, lze akcentovat, že tato setkání vytvořila důležitou platformu pro důstojné sebevyjádření katolíků východního obřadu, jimž se na Velehradě dostalo velké podpory, úcty a uznání. Dnes rovněž objevujeme unionistické kongresy jako setkání, na kterých měli účast světcí, mučedníci řeckokatolické církve: bl. Leonid Fjodorov, bl. Petr Pavel Gojdič, bl. Vasil Hopko, bl. Josafat Kocylovskyj, bl. Grigorij Lakota, bl. Metoděj Dominik Trčka, bl. Mikuláš Čarneckyj, jmenujeme-li ty, u nichž byl již proces blahověření završen.

Papež Jan Pavel II. ve své encyklice o ekumenismu *Ut unum sint* uvádí, že: „z teocentrického hlediska máme my křesťané martyrologii již společnou. To se týká i mučedníků našeho století, početnějších, než by se zdálo.“ Tak lze k výše jmenovaným osobnostem přičlenit i biskupa Matěje Gorazda Pavlíka uctívaného pravoslavnou církví jako světce, přítele Antonína Cyrila Stojana. Konečně připojíme-li k výše uvedeným osobnostem olomouckého arcibiskupa Antonína Cyrila Stojana a kardinála Tomáše Špidlíka SJ, lze nově, šířeji chápat slova papeže Jana Pavla II. pronesená o Velehradu, kde „cítíme zvláštním způsobem dějinný ‚odkaz‘ království – i ty, kteří se stali jeho správci a strážci.“

V novodobé historii na toto dědictví církev navázala na Velehradě například uspořádáním Jubilejního kongresu v roce 2007. Jeden z účastníků setkání zanechal v pamětní knize toto svědectví: „Křesťanské církve se nemají srovnávat mezi sebou, ale s Ježíšem Kristem. Nemají se přibližovat k sobě, ale k Ježíši Kristu, každá podle tradice. On je pak přiblíží k sobě. To je pravý ekumenismus.“

Petr Hudec

Vyjádření křesťanských osobností o velehradském unionismu:

Velehradské kongresy představovaly první a jedinou podobnou průkopnickou formu ekumenismu v tehdejších slovanských katolicko-pravoslavných vztazích. Upozornily na množství vzájemných podmínek, ale současně viděly možnost sblížení prostřednictvím důkladného vzájemného poznání, vlastní vnitřní proměny a především skrze křesťanskou lásku.

Leonard Górka



Foto: Matice velehradská

Ptejme se nejdříve, co je základem ekumenismu na Druhém vatikánském koncilu. Není to přímo otázka, jak získat odloučené pro sjednocení. Spíše se ptáme: Je náš vlastní pojem o církvi tak úplně správný, že nemůžeme zahrnout ty, kteří jsou od nás odloučeni? Když dnes prolistujeme stará *Acta academia velehradensis*, najdeme v nich, že otázka byla tímto způsobem častěji položena a že to, co se tehdy řeklo, není ani dnes neaktuální.

Kardinál Tomáš Špidlík SJ

Velehradské sjezdy správně formulovaly obecné zásady a požadavky: podstatnou rovnost stran, otevřenost teolo-

gického bádání, aktivní účast laiků na spolupráci v církvi a zodpovědnost za církevní rozkol, tedy i ze strany katolické, a přiznání eklesiálních hodnot i církvi pravoslavné.

Vojtěch Tkadlčík



*Mgr. Petr Hudec
místopředseda Matice velehradské*

Knihou *Velehradský unionismus – cyrilometodějská idea jednoty v různosti* autora Petra Hudce zasazuje velehradský unionismus do kontextu evropských snah o náboženské sjednocení slovanských národů na základě cyrilometodějského dědictví. Představuje, co velehradským kongresům předcházelo, popisuje jejich průběh i čeho dosáhly. Hledá rovněž odpověď na otázku, jak může toto dílo inspirovat současnost.

Publikaci lze zakoupit na webových stránkách Matice velehradské: www.maticevelehradska.cz/publikace/

SKUTEČNÁ RADOST JE NEVIDITELNÁ

„Štěstí má mnoho příchutí. Hebrejská Bible obsahuje asi 20 různých slov, které lze překládat jako „štěstí“. Řecký Nový zákon jich má asi 15. Angličtina jich má kolem 50! Je pravda, že mnohá z nich jsou si tak podobná, že je téměř nelze rozlišit. A všechna ta slova mají také nápadné nuance. Tušíme například, že je jakýsi rozdíl mezi blažeností a štěstím nebo mezi veselostí a rozkvětem, i když se nám to těžko popisuje. Proto může být užitečné tato slova seskupit a pokusit se určit hlavní „příchuť“ nebo „odstín“ štěstí. Pokus o definování, co máme na mysli, když mluvíme o štěstí, může být užitečné jak při identifikaci toho, k čemu jsme (či nejsme) povoláni, tak při přemýšlení o praktikách, přesvědčeních a zkušenostech, které toto usilování usnadňují. Nuže, jak tedy může štěstí chutnat?, ptají se v *Konzervativních novinách* skrze článek autora dr. Andrew Wilsona. A vyjmenovává: štěstí jako zakoušené, vyjádřené, extáze, jako klika, zdar, spokojenost, plnost... Štěstí, radost a potěšení lze používat zaměnitelně; být šťastný znamená radovat se a v jazyce biblických žalmů mít „plnost radostí“ znamená prožívat „potěšení navěky“. Autor dotahuje své úvahy k jednomu zajímavému závěru, když píše, že „skutečná radost“ je tak hluboká, že je neviditelná.“ A tu vám o nadcházejícím létě ze srdce přejeme. Bůh požehnej vaší radosti!

Protože dopamin dneska zhusta lidé čerpají na sociálních sítích, a to v každém věku, může být zajímavou zprávou, že hlavní hygienik Spojených států Vivek Murthy chce mít na sociálních sítích podobné varování jako na krabičkách cigaret. Napsal to v článku pro deník *The New York Times*. Bezpečnost dětí na internetu podle něj takové upozornění ne-



V sobotu 22. června 2024 přijalo svěcení sedm nových kněží v Brně, Olomouci a na Svaté Hoře u Příbrami.
Foto: © Josef Polehňa / Člověk a Víra

zaručí, ale mohlo by zvýšit obezřetnost. Vyzval proto zákonodárce, aby kvůli tomu schválili příslušnou legislativu. Podpořily jej organizace, které se zabývají bezpečností na internetu. Zprávu přinesl portál *iRozhlas.cz*. S odvoláním na dřívější studii v časopise Americké lékařské asociace Murthy upozorňuje, že když dítě nebo adolescent tráví na sítích víc než tři hodiny denně, zdvojnásobí se riziko příznaků úzkosti a deprese. Naše česká média publikovala v uplynulých dvou týdnech hned několik podcastů a rozhovorů s koučiči, psychiatry, psychology i psychoterapeuty a v jednom zaznělo, že v porovnání s jinými zeměmi máme na počet obyvatel nebývale málo těchto odborníků, speciální nedostatek je u těchto odborností tam, kde se péče věnuje dětem. Údajně jich má být dle Světové zdravotnické asociace na 100 000 lidí optimálně 26, u nás je jich 8. Zazněly apely, aby se číslo zvedlo. Asi ano, poptávka po

těchto terapiích a doprovázení a léčbě zuřivě roste. Ale možná myšlenka omezení přístupu (ve školách apod.) k sociálním sítím, založená na výsledcích průzkumu, z něhož vyplývá, že průměrný teenager je na sociálních médiích denně skoro pět hodin, není marná. Nicméně, zákazy se tady toho nevyřeší moc, zvláště Češi ví, jak je efektivně obcházet, ať už sahají do jakékoliv sféry veřejného života. Moudrost rodičů, dobrý příklad a snad lepší nabídka (byť je konkurence TikTok a IG silná...), by nám za tu námahu stát měla. Protože, co si budeme povídat, když v této souvislosti guvernér Floridy vydal příkaz, aby byly sociální sítě zakázány dětem mladším 14 let, o funkčnosti zákazu můžeme směle pochybovat. Obejde se lusknutím prstu. Ale i přesto se apelovat na dobré věci má, nikdy to nepřijde vniče. Někomu to může zachránit i život.

-zd-